

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

Електронний збірник матеріалів

**Міжнародної науково-практичної
конференції (з онлайн включенням)**

**«Модернізація освіти та соціальної
роботи в контексті глобальних
викликів»**

6 червня 2023 року

Рівне – 2023

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів: електронний збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням). Рівне: РДГУ. 2023. 189 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 22 червня 2023 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням) «Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів».

ЗМІСТ

Білик В. В., Озеран С. А. Елементи та чинники управління кадровим потенціалом.....	7
Yovk O. I. Key elements of CLIL-methodology.....	11
Глінчук Ю. О. Підготовка майбутніх учителів до створення здоров'язберігального й безпечного освітнього середовища в контексті сучасних викликів	17
Гойда Н. Г., Баранніков К. В. Особливості забезпечення населення України хоспісною допомогою та реабілітаційними послугами в довоєнний період.....	22
Дубич К. В. Моделі вдосконалення забезпечення соціальними послугами територіальних громад в Україні в післявоєнний період.....	28
Михальчук В. М. Кадрове забезпечення як умова ефективності функціонування системи соціального захисту населення України у довоєнний та післявоєнний періоди.....	37
Пелех Ю. В., Матвійчук А. В. Ціннісний інтелект як засіб інсталяції теоретичної аксіології.....	42
Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Когнітивний аспект як складова професійної підготовки майбутнього педагога.....	49
Сбруєва А. А. Альянси європейських університетів: досвід розвитку міжнародних стратегічних інституційних партнерств	55
Данилюк К. В. Особливості забезпечення реабілітаційними послугами населення України після війни.....	60
Левчук І. Б. Арт-терапевтичні методики театрального мистецтва в роботі соціального працівника / соціального педагога / психолога.....	65

Nagornova A., Nagornova S. Crisis center social work in Japan: the problem of domestic violence against women.....	72
Нечипорук Л. І. Надання соціальних послуг в умовах надзвичайних ситуацій.....	76
Оксенюк О. В. Реалізація соціально-педагогічної діяльності щодо дітей із сімей трудових мігрантів.....	80
Остапчук М. В. Проблеми діагностики соціальним педагогом обдарованої дитини.....	85
Петрук Л. П. Динаміка розвитку уявлень молоді про виховні ідеали сьогодення.....	91
Рашидова С. С. Основні тенденції виховання молодого покоління в сучасній Україні.....	97
Серьогіна Н. О., Голубчиков М. В. Розвиток системи соціальної роботи: міжнародний досвід та вітчизняна практика.....	101
Shamsutdinova-Lebedyuk T. N. Modern trends and challenges of Ukrainian higher education in teaching social disciplines.....	108
Шліхта Г. О. Значення цінностей у структурі аксіологічної компетентності у фаховій діяльності ІТ-фахівця	112
Гнатенко Т. С. Підготовка фахівців фармацевтичної галузі України в умовах євроінтеграції.....	117
Лисенко Н. В. Компетентнісний підхід в системі підготовки майбутніх фармацевтів.....	123
Філоненко Р. С. Інклюзія в освітньому процесі як одна із форм соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.....	129
Попова К. В. Полікультурний підхід осягнення історії в закладі загальної середньої освіти.....	133

Товт О. О. Сучасні тенденції теорії і методики виховання в поєднанні з невербальною комунікацією.....	137
Чу Їн Китайсько-європейське партнерство у вищій освіті: досягнення та виклики.....	141
Shamsutdinova M.-S. B. Axiopedagogical conditions for the formation of professional competencies in future foreign language specialists.....	147
Шульгач М. І. Науково-методичний доробок З. Шевців у підготовці фахівців до роботи в інклюзивному середовищі.....	152
Яремович М. А. Особливості формування громадянської солідарності у майбутніх учителів початкових класів НУШ в умовах академічної мобільності.....	156
Васерук І. Г., Галатюк М. Ю. Медіакультура в системі цінностей майбутніх фахівців соціальної роботи.....	160
Козій В. В. Сутність та роль комунікацій в освітній організації.....	164
Семенчук І. Ю. Акмеологічний підхід до управління закладом загальної середньої освіти.....	168
Shcherbukha R. H., Vovk O. I. Foreign language acquisition: major methods and models.....	173
Рашидов С. Ф. Мілітаризація російської системи освіти за умов збройної агресії проти України.....	180
Левко О. Психолого-педагогічний супровід професійного становлення і розвитку майбутніх стоматологів.....	183

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИКИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА / СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА / ПСИХОЛОГА

Левчук І. Б.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна

У науковій статті проаналізовано особливості використання арт-терапевтичних театральних методик в практичній роботі соціального працівника / соціального педагога / психолога. Закцентовано увагу на інновації вказаної арт-терапевтичної методики. Виокремлено специфіку організації техніки соціально-психологічного театру, «форум-театр». Зазначено понятійний апарат досліджуваної інтерактивної техніки та методику її реалізації.

Artykuł naukowy analizuje osobliwości wykorzystania technik teatru arteterapeutycznego w praktycznej pracy pracownika socjalnego / pedagoga społecznego / psychologa. Zwrócono uwagę na innowacyjność tej techniki arteterapeutycznej. Uwypuklona zostaje specyfika organizacji techniki teatru społeczno-psychologicznego, "teatru forum". Określono aparat pojęciowy badanej techniki interaktywnej oraz metodykę jej realizacji.

The scientific article analyzes the peculiarities of using art-therapeutic theatrical techniques in the practical work of a social worker / social pedagogue / psychologist. The attention is focused on the innovation of this art-therapeutic technique. The specifics of the organization of the technique of socio-psychological theater, "forum theater" are highlighted. The

conceptual apparatus of the studied interactive technique and the methodology of its realization are specified.

Важливе значення у здійсненні діагностичного, корекційної, профілактичної роботи належить інноваційним формам роботи, однією з яких є арт-терапевтичні театральні методики в соціально-психологічній роботі, що активно формує суспільно-психологічний ідеал, демонструючи його у вигляді певних образів, з допомогою яких соціально-психологічні ідеї, моральні норми, життєві цінності перетворюються в особистий досвід людини, органічні набутки її характеру. Особливо вагомий виховний потенціал має театральне мистецтво, в якому життя відтворюється живою, конкретно людською дією. Сила емоційно-почуттєвого та ідейно-психологічного впливу театральної гри робить її одним із найефективніших арт-терапевтичних інтерактивних методик в роботі соціального працівника, соціального педагога, психолога як одного із соціально-педагогічних та психологічних засобів формування ціннісних орієнтацій клієнтів соціальної роботи, створення умовної реальності, в якій учасники форум-театру вчаться визначати і розвивати свої потреби, інтереси, загальну спрямованість життєвого шляху. Тому організація соціально-психологічного театру як засобу здійснення соціально-профілактичної, корекційної та виховної роботи є досить актуальною. [3].

Вклад основного матеріалу. У зв'язку з цим **метою нашої наукової розвідки** є аналіз процесу організації арт-терапевтичних театральних методик.

Врахуємо те, що арт-терапія – це напрям у практиці соціально-психологічної науки, призначений клієнту усвідомити свій внутрішній стан шляхом створення ним візуального образу, метафор, рухів, символів (арт-

терапевтичного продукту). Зазначений напрям вирішує як діагностичні, так і прогностичні, корекційні й терапевтичні завдання.

Семантичне ж значення слова інтерактивний походить від англійського слова «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти. Отже інтерактивний – це здатність взаємодіяти в режимі бесіди, співучасті, діалогу з усіма учасниками процесу. Тому інтерактивна методика чи техніка – це методика, яка реалізується за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників процесу. Це співпраця, взаємоучасть (колективна, групова), де й організатор, й учасник-виконавець, й учасник-слухач, глядач є рівноправними суб'єктами реалізації запропонованої техніки; які усвідомлюють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, який кінцевий продукт виходить в результаті. Безпосередньо, сама організація інтерактивної методики передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання демонстративних технік.

Накладаючи на розуміння інтерактивної методики поняття арт-терапія та театральне мистецтво маємо унікальні методики організації – соціально-психологічний театр, форум-театр, плейбек-театр, театр образів, невидимий театр, театр-газет, законодавчий театр – яка спрямована на вирішення соціальних проблем шляхом арт-терапевтичної інтерактивної взаємодії здійснення діагностичної, прогностичної, корекційної роботи серед різних соціальних категорій. [4].

Корекції негативних рис особистості учнів, підлітків чи інших вікових категорій (до речі, використання зазначених інтерактивних арт-терапевтичних методик не обмежені віком чи статтю), формуванню ефективних моделей поведінки та отриманню досвіду соціальної

взаємодії сприяють групові форми роботи. Дієвими у профілактичній та корекційній роботі соціального педагога є соціально-педагогічний театр, форум-театр, плейбек-театр [2, с. 77].

На прикладі опису однієї з інтерактивних арт-терапевтичних методик – форум-театру – окреслимо загальні уявлення про використання театральних арт-терапевтичних методики в роботі соціального працівника / педагога, психолога.

Форум-театр (ФТ) – як один із видів соціально-психологічного театру – являє собою ефективну методику групової корекційно-розвивальної та профілактичної роботи з клієнтами соціальної роботи, оскільки передбачає інтерактивну роботу в групі, «пошук в рамках запропонованої вистави разом із учасниками... шляхів вирішення проблеми чи виходу зі складної життєвої ситуації» з метою надання особистості «інформації та набуття навичок вирішення проблеми... з використанням досвіду інших людей та з підключенням можливостей власного емоційного інтелекту» [6, с. 7, 11].

Враховуючи те, що форум-театр – це спрямована на вирішення соціальних проблем методика арт-терапевтичної інтерактивної роботи серед представників різних соціальних груп, можемо виокремити суть ФТ: пошук у рамках запропонованого спектаклю разом із учасниками та глядачами способів вирішення проблеми або виходу із життєвої ситуації.

Основний зміст техніки «форум-театр» складається з 5 основних частин:

1-ша, підготовча, яка відбувається у 3 етапи: I етап – вибір проблеми; II етап – написання сценарію. При цьому важливо, щоб до написання сценарію, розгляду проблеми були залучені максимально усі учасники групи, кожен

виконуючи свою функцію; III етап – репетиція мізансцен. Важливо, щоб попередньо керівник-організатор кожному учаснику групи визначив роль безпосередньої гри на сцені (актори) та в підготовчій роботі (звукорежисери, костюмери, ведучі, ті, хто займатимуться анонсуванням вистави форум-театру тощо).

2-га, основна: впродовж 15-20 хвилин розігрування міні-вистави з декількох мізансцен, у якій демонструють причини, що призводять до ризикованої поведінки. Важливо, щоб нічого вигаданого не було, щоб сюжет розвивався на основі реальних фактів, пережитого досвіду.

3-тя, кульмінаційна: у кульмінаційному моменті вистави мізансцену переривають «стоп-кадром» і глядачам пропонують змінити представлену сюжетну лінію так, щоб трагедії в подальшому не сталося.

4-та, аналітична: з цього моменту розпочинається наступна частина вистави, що триває близько години, під час якої відбувається аналіз та пошук конструктивних шляхів вирішення проблемної ситуації із залученням до обговорення як глядачів, так і самих учасників (причому, в ролі глядачів запрошені представники офіційних структур: адміністрація, правоохоронні органи, соціальні працівники, практичні психологи, медичні працівники та ін.).

5-та, заключна: учасники ФТ демонструють (програють на сцені) запропонований, або ж щойно побудований заключний етап-вихід з проблемної ситуації. Після закінчення інтерактивної вистави беруть інтерв'ю, або ж здійснюють опитування учасників, проводять анкетування. Важливо, щоб фінальна сцена не викликала у глядачів важких негативних або суперечливих почуттів, вона має актуалізувати ресурсний стан особистості. [1, с. 28 – 29].

Враховуючи те, що ФТ – це одна з інтерактивних методик в роботі соціального працівника, можемо виокремити декілька завдань, що реалізуються в процесі його організації. Зокрема: формування й розвиток у представників проблемних груп навичок спілкування й міжособистісної взаємодії; активне формування соціально-психологічного ідеалу, вираження його у вигляді певних психологічних образів, за допомогою яких соціально-психологічні ідеї, моральні норми, життєві цінності перетворюються в особистісний досвід людини; розвиток децентрації (здатність подолати свій егоцентризм, прийняти в розрахунок інші можливі точки зору); розвиток емоційного (сенсорного) досвіду; здійснення профілактики особистісних девіацій та соціальних проблем. Принципами діяльності ФТ є: цілеспрямоване створення емоційно-збагачених виховних ситуацій; особистісно-розвивальне спілкування; використання співпереживання, що передбачає розвиток у підлітків емоцій і почуттів; систематичний аналіз власних та чуттєвих вчинків [5].

Отже, арт-терапевтичні театральні методики – результат досвіду і трансформації соціальної проблеми на рівні групи – тобто, та яскрава картинка, яка, зрештою, стає доступною глядачам. Це не постановочний ефект, а продукт, створений завдяки пережитим і висловленим почуттям, думкам та ідеям учасників та їх керівника у процесі соціально-психологічної та педагогічної групової корекції. Рефлексійного впливу зазнають усі учасники соціально-психологічного театру: як самі учасники-актори, трансформуючи в соціальну проблему, намагаючись її інсценізувати так, як вони це розуміють; так і учасники-глядачі, які є співучасниками дійства, залученими до розуміння та прагнення вирішити поставлену проблему. Завдяки рефлексії, яка супроводжує театральну гру, її

учасники отримують ефективні інструменти власної корекції особистих поведінкових стереотипів.

Література

1. Жеребньова Л. В. Соціально-психологічний театр / Авт.-упоряд.: Любов Жеребньова, Тетяна Артеменко. Київ: Шк. світ, 2011. 120 с.
2. Клочан Ю. В. Соціально-педагогічна профілактика делінквентної поведінки учнівської молоді: сутність, методи, форми. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. №11. 2015. 384 с.
3. Козубенко Т. Створення та діяльність соціально-психологічного театру. URL: http://tatyana kozubenko.blogspot.com/2011/06/blog-post_2664.html
4. Пишко А. Л. Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках історії та правознавства. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2257
5. Танцюра Л. О. Соціально-психологічний театр як засіб формування ціннісних орієнтацій молоді, утвердження здорового способу життя. URL: <https://www.slideshare.net/osvitasmila/ss-15531606>
6. Форум-театр: формула виходу з кризи / Л. Гук, М. Григорівна, Д. Доусет, О. Єделєва та ін. Київ: Школа Рівних можливостей, 2007. 68 с.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ (З ОНЛАЙН ВКЛЮЧЕННЯМ)**

**«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ»**

6 червня 2023 року

Адреса:

Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра теорії і методики виховання
вул. Пластова, 31, м. Рівне, Рівненська обл., 33000
тел. (0362)63-33-34